

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Ворони Анни Володимирівни

"Формування сталого інноваційного розвитку національної економіки",

яку подано до захисту в спеціалізовану вчену раду ДФ 11.051.036 у

Донецькому національному університеті імені Василя Стуса

Міністерства освіти і науки України на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка – Соціальні та поведінкові науки

Актуальність теми дослідження та зв'язок з науковими програмами і темами

Враховуючи особливості сьогодення і тенденції глобалізації громадського життя, можна стверджувати, що потрібна ідеологія, яка б брала до уваги сучасні особливості переходу до сталого інноваційного розвитку і входження до міжнародних структур. Це підкреслює необхідність комплексних кардинальних структурних зрушень в економічній сфері.

Наприкінці XX століття в багатьох сферах світового розвитку поглибилися кризові явища. Така ситуація поставила людство перед необхідністю формування нового світогляду, обґрунтування нових цінностей, морально-етичних критеріїв та корекції спільних цілей і пріоритетів. Найбільш прийнятною метою в найближчому майбутньому може бути активний перехід світової спільноти до інноваційного типу економіки, за якого основна частка ВВП забезпечується виробництвом наукоємної продукції, робить актуальним питання забезпечення сталого розвитку країни, її регіонів та підприємств за рахунок впровадження інновацій. Ключовою проблемою формування суспільства сталого розвитку є інноваційна діяльність, що є вкрай актуальним нині для України.

306/01.01.3-45

09.12.2021

Зазначене обумовлює актуальність теми дисертаційної роботи та важливість поставленої задачі. Розробка наукових засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо сталого інноваційного розвитку національної економіки, що є метою дисертаційної праці Ворони А.В., має важливе наукове та практичне значення.

**Зв'язок теми дисертації з пріоритетними напрямками розвитку науки,
державними та галузевими науковими програмами**

Дисертацію виконано відповідно до тематики держбюджетних науково-дослідних робіт Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (м. Черкаси) та Національного університету «Львівська політехніка» (м. Львів) Міністерства освіти і науки України. Під час виконання теми «Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку національного господарства та його суб'єктів в умовах дослідження моделі глобалізації» (номер державної реєстрації 0115U006723, 2020 р.) авторкою розширено сутність та специфіку інноваційного розвитку як важеля ефективного вектору економічного розвитку національної економіки, пріоритетних напрямів діяльності суб'єктів господарювання, підвищення якості продукції виробників, забезпечення їх конкурентоспроможності. В межах теми «Парадигми управління системами і процесами для забезпечення фінансово-економічної безпеки на мікро- та макрорівнях» (номер державної реєстрації 0120U100615, 2019-2020 рр.) розширено параметричні засади оцінки та моделювання інноваційного розвитку національної економіки з урахуванням складників фінансово-економічної безпеки, поглиблено визначення чинників впливу на сталий інноваційний розвиток.

Оцінка обґрунтованості та достовірності наукових положень дисертації

Результати досліджень, висновки та практичні рекомендації, отримані Вороною А. В., є достатньо обґрунтованими та достовірними, що підтверджується конкретним застосуванням наукових методів, використанням значної кількості наукових праць вітчизняних та закордонних вчених з проблем інноваційної діяльності та ґрунтовним опрацюванням національного законодавства у сфері сталого інноваційного розвитку національної економіки. Теоретичною основою дисертації слугують теорії сталого розвитку, теорії інноваційного розвитку, теорії синергетики та економічних циклів, положення економічної теорії, теорії інновацій, теорії управління розвитком регіону, теорії випадкових чисел і планування від кінцевих цілей, наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців у сфері інноваційного розвитку національної економіки.

Методологія дослідження ґрунтується на сукупності методів, що використовувалися під час проведення дослідження: аналізу і синтезу, статистичного аналізу, монографічного аналізу, структурно-логічного аналізу, контент-аналізу, графічні методи, монографічний аналіз, економіко-математичне моделювання, SWOT-аналіз. В дисертації подано опрацювання офіційних статистичних даних Державної служби статистики України, законів України та постанови Кабінету Міністрів України у сфері інноваційного розвитку, дані результатів міжнародних рейтингових оцінювань інноваційної активності, звітні дані Міністерства економічного розвитку й торгівлі України. Запропоновані авторкою рекомендації апробовані у форматі обговорення та знайшли практичне використання в діяльності органів виконавчої влади.

Дисертація має логічну будову, підпорядковану вирішенню поставлених завдань, які дали змогу авторці обґрунтувати теоретико-методологічні засади

та практичні рекомендації щодо стратегічно значущих напрямів і форм державного регулювання щодо формування сталого інноваційного розвитку. Обґрунтованість наукових висновків, положень і рекомендацій, викладених у дисертаційному дослідженні, та їх достовірність підтверджується оприлюдненням у наукових публікаціях авторки.

Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна роботи полягає у розробці науково-методичних та прикладних засад для сталого інноваційного розвитку національної економіки. Розроблення цих положень потребувало вирішення низки важливих науково-практичних завдань.

Оцінку нових наукових результатів, отриманих дисертантом в процесі виконання досліджень, можна звести до такого. Авторкою удосконалено методичний підхід до оцінки ефективності національної інноваційної політики (с. 177-179), концептуальні засади національної інноваційної політики з урахуванням інституційної та інфокомунікаційної структури сталого інноваційного розвитку національної економіки (с. 168-170), що ґрунтуються на цілях такого розвитку, представлених у вигляді інноваційних площин, що розглядаються у тривимірній системі координат, висвітлюють цілі першого та другого порядку учасників інноваційних процесів й відображають відповідний етап формування інноваційного простору.

Значну наукову та практичну значущість має запропонований механізм управління інноваційною діяльністю через економіко-математичну модель (с. 219-220), використання якої, забезпечить стабільність бізнесу й максимізацію прибутку виробників інновацій.

Становлять науковий інтерес модель реалізації інноваційного процесу на основі консеквентного поєднання у квадранти напрямів діяльності ЗВО

(с. 213-218), яка за допомогою систематизації показників діяльності дозволяє визначити вектори інноваційного розвитку з урахуванням часового параметру та здійснити вибір пріоритетних напрямів інноваційного розвитку закладу вищої освіти.

У дисертації дістав подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат (с. 31) дослідження у частині уточнення дефініції “сталий інноваційний розвиток національної економіки”, який уможливорює розуміння цієї дефініції як перманентного стану національної економіки, що ґрунтується на концепції самопідтримуваного розвитку, характеризується системною керованістю, висококонкурентним економічним середовищем та має на меті забезпечення й утримання максимального потоку сукупного доходу у найближчій та віддаленій перспективі на основі використання наукового потенціалу держави за оптимального використання обмежених ресурсів, збереження здатності екологічної системи до самовідновлення й динамічної адаптації соціальної, культурної систем до змін.

Наукова новизна отриманих у дисертації результатів та наданих рекомендацій й висновків характеризується чітким і багатостороннім підходом до розв’язання поставленої науково-практичної проблеми.

Практичне значення отриманих результатів

Безперечне наукове значення дисертаційної роботи А. В. Ворони посилюється її практичною спрямованістю. Обґрунтовані в дисертації підходи й отримані результати, висновки і пропозиції є платформою для формування сталого інноваційного розвитку національної економіки. До результатів, які мають найбільше практичне значення, належать:

– концептуальні засади національної інноваційної політики з урахуванням інституційної та інфокомунікаційної структури сталого інноваційного розвитку національної економіки, що ґрунтуються на цілях такого розвитку, представлених у вигляді інноваційних площин (с. 168-170);

– методичний підхід до оцінки ефективності національної інноваційної політики, який відповідає новітнім світовим інноваційним тенденціям, та на відміну від існуючих нині підходів, сприятиме формуванню ефективної інноваційної інфраструктури через оцінку інноваційної ефективності на кожному етапі інноваційного процесу (с. 177-179);

– механізм управління інноваційною діяльністю через економіко-математичну модель, використання якої, на відміну від поширених нині, через коригування параметрів інноваційного проєкту, оцінку його ефективності з урахуванням мінливих умов функціонування підприємства та інноваційних ризиків, забезпечить стабільність бізнесу й максимізацію прибутку виробників інновацій (с. 219-220);

– модель реалізації інноваційного процесу на основі консеквентного поєднання у квадранти напрямів діяльності ЗВО, яка за допомогою систематизації показників діяльності дозволяє визначити вектори інноваційного розвитку з урахуванням часового параметру та здійснити вибір пріоритетних напрямів інноваційного розвитку закладу вищої освіти (с. 213-218).

Наукові результати дисертації відображені в діяльності Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту Національного університету «Львівська політехніка», Відділу муніципальних ініціатив, інвестицій та енергоменеджменту виконавчого комітету Бердянської міської ради Запорізької області, компанії ТОВ «УЛФ-ФІНАНС», компанії СП «ОСНОВА-СОЛСИФ».

Авторські розробки використовуються в навчальному процесі Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського під час викладання дисципліни Актуальні проблеми управління економікою та фінансами Збройних Сил України.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Положення дисертації, що мають теоретичну та практичну цінність, висвітлені у фахових наукових виданнях та оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Загалом за результатами дослідження опубліковано 16 наукових праць, з яких 9 – у наукових фахових виданнях, 2 статі у виданнях іноземних держав та виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз, 5 – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій 9,67 д.а., з яких 8,95 належать особисто авторці.

Дискусійні положення дисертації

Дослідження Ворони А.В., за актуальністю, постановкою та вирішенням завдань, структурною побудовою та якістю заслуговує позитивної оцінки, але поряд з тим варто виокремити певні зауваження та дискусійні положення, а саме:

1. У першому розділі п.1.3, авторка розглядає та подає особливості регулювання інноваційного розвитку в окремих зарубіжних країнах та графічно висвітлює механізми такого регулювання, але при цьому не зазначає, як саме та які елементи зарубіжного досвіду варто і можливо було б застосувати в Україні.

2. Потребує додаткового пояснення запропонована авторкою структурно-логічна модель фінансування інноваційного проекту (рис. 3.19, с. 223), а саме: особливості створення та функціонування проєктного об'єднання, політика діяльності кредитної установи з урахуванням тенденцій процесів кредитування, процес акредитації страхової компанії кредитною установою.

3. Більш детально слід було б зупинитися на запропонованому авторкою алгоритмі планування прибутку виробника інновації за умов невизначеності (рис. 3.12, с. 200) та пояснити зміст запропонованих кроків.

4. У дисертаційній праці авторка на рис. 3.13 (с. 202) подає модель розвитку виробництва інноваційної продукції у ЗВО. Проте у дисертації не окреслені функції структурних одиниць моделі та порядок для їх узгодження між собою й основним видом діяльності ЗВО.

5. У розділі 3 для побудови методики оцінки ефективності національної інноваційної політики було відібрано групи наступних показників: 1) економічної ефективності національної інноваційної політики; 2) соціальної ефективності національної інноваційної політики; 3) гуманітарної складової національної інноваційної політики; та екологічної національної інноваційної політики, проте ніяких пояснень стосовно того, чим керувалася авторка у процесі відбору даних індикаторів у дисертації немає (с. 183-189).

Проте, зазначені дискусійні положення і зауваження не знижують наукової і практичної значимості дисертаційної роботи.

Загальний висновок і оцінка дисертації

Тема наукового дослідження А. В. Ворони є актуальною спеціальності 051 Економіка. Зміст дисертаційного дослідження відповідає обраній темі, забезпечує досягнення поставленої мети і завдань дослідження.

Логічна побудова дисертації підтверджує успішне володіння авторкою методологією економічного дослідження та забезпечує сприйняття викладеного матеріалу. Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам. Положення, які винесено на захист, характеризуються науковою новизною, з коректним визначенням особистого внеску дисертанта у розробку цієї тематики.

Дисертаційна робота Ворони Анни Володимирівни є завершеним дослідженням, яке містить наукове розв'язання актуальної науково-практичної проблеми щодо формування сталого інноваційного розвитку національної економіки. Результати дослідження містять наукову новизну, мають теоретичну цінність та практичну значущість. Репрезентативність результатів проведених у роботі досліджень є достатньо високою. Результати дослідження достатнім чином апробовані (використані у практичній діяльності регіональних органів управління, підприємницької структури, оприлюднені на науково-практичних конференціях різного рівня, а також опубліковані у наукових фахових виданнях).

Належний науково-теоретичний рівень, аргументованість і достовірність отриманих висновків і рекомендацій, наукова новизна, теоретико-методичне і практичне значення роботи дають підстави для висновку, що дисертаційна робота Ворони А.В. "Формування сталого інноваційного розвитку" за формальними та змістовими ознаками відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора

філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. №167, а її авторка, **Ворона Анна Володимирівна**, заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент,
кандидат економічних наук, доцент,
старший викладач кафедри економіки,
менеджменту та адміністрування
Хмельницького національного університету

Юрій КРАВЧИК